

Kronikk: Prosessen mot Lomborg i et større perspektiv

Det er ganske tragisk å se forskere i uredelighetsutvalget bruke sin forskningstid på å vurdere hverandres redelighet, skriver forsker Peder Anker i dette innlegget i Lomborg-debatten.

Peder Anker

FORSKER

Onsdag 14. mai 2003 – 17:43

Denne artikkelen er over ti år gammel og kan inneholde utdatert informasjon.

Norske miljøforskere trakk i vinter et lettelsens sukk da Bjørn Lomborgs famøse bok om Verdens sanne tilstand ble dømt som “objektivt” uredelig av et for alle obskurt Dansk utvalg.

Med ett ble dette organs legitimitet enten hyllet eller også latterliggjort, alt etter som hvordan man stilte seg til kvaliteten av Lomborgs arbeid. Nå som temperaturen på debatten har gått ned, er tiden moden for å sette den i et større

historisk perspektiv og i vitenskapspolitisk kontekst.

Lomborgs bok kom som en reaksjon på betenkelige medievennlige miljøforskningsprosjekter og publikasjoner på 1990-tallet.

Kroneksempelen er her Biosphere 2-laboratoriet i Arizona der ufattelige to milliarder kroner ble pumpet inn i økologisk forskning under ledelse av Columbia University, med et heller magert resultat.

Økologi som Big Science har selvfølgelig også produsert viktige resultater, men avstanden til miljøpolitikk har ikke alltid vært så stor. Forskere kunne uimotsagt

komme med apokalyptiske uttalelser til media om verdens tilstand og om behovet for en endret politisk kurs, uten at det skapte reaksjoner innad i fagmiljøet.

Som en av Lomborgs argeste kritikere, Stephen Schneider, uttalte til tidsskriftet Discover: “For å fange folks forestillingsevne så må vi [miljøforskere] komme med noen skremmende scenarier, vi må lage forenklete dramatiske uttalelser, og helst ikke nevne den tvil vi måtte ha. Hver enkelt av oss må finne den riktige balansen mellom det å være effektiv og det å være ærlig.”

Lomborgs bok var en reaksjon på det han oppfattet som mer effektivitet enn

ærlighet i framstillingen av verdens sanne tilstand blant mange miljøforskere. Det er en lang tradisjon for effektive og spektakulære publikasjoner i miljøforskning.

Bøker som Rachel Carsons *The Silent Spring* (1962), Paul Ehrlichs *The Population Bomb* (1968), Barry Commoners *The Closing Circle* (1971), og Romakubbens *Limits to Growth* (1972), har alle satt agendaen for viktig miljøforskning. Disse berømte arbeidene ble i sin tid gjenstand for intens faglig kritikk. De ble alle slaktet av etablerte fagmiljøer som “objektivt” uredelig forskning. Dette var spesielt tilfellet med

Carsons bok, som ble forkastet av ledende kjemikere og sprøytemiddelforskere.

Tittelen på boken og store deler av hennes argumentasjon mot bruken av DDT som sprøytemiddel bar, i følge dem, preg av polemikk på gyngende data. Tilsvarende med Romaklubben-rapporten som ble publisert ved hjelp av et markedsføringsbyrå. Ledende statistikere kastet seg over den og kom med en nådeløs (og berettiget) slakt. Ikke desto mindre satte rapporten en viktig (og berettiget) agenda for påfølgende statistisk forskning.

Alle disse bøkene fra miljødebattens historie er eksempler på at avstanden

mellom polemikk og forskning er kort, og at heftige debatter griper langt inn i ulike, og ofte konkurrerende, fagmiljøer. De er også eksempler på at “objektivt” uredelige bøker kan sette en viktig forskningsagenda.

I et slikt lys er det Lomborg skriver mindre viktig enn debatten han har fått i stand. Han langer ut mot Worldwatch Institute sine årlige rapporter om Jordens tilstand, men den som sammenligner rapporten før og etter Lomborg sin kritikk, kan imidlertid legge merke til at siste utgave av rapporten er blitt bedre.

Mange miljøforskere kryssjekker nå sine resultater både to og tre ganger, og er mer

forsiktig med profetiske uttalelser i frykt for å gi Lomborg og hans epigoner mer ved på bålet. Det illustrerer at den debatten Lomborg har skapt er mer produktiv enn det hans kritikere er villig til å vedkjenne seg. Hans bok har bidratt til å heve miljøforskningen. Det er for eksempel lite trolig at Magnar Norderhaugs bok Det er sent på jorden fra 1988 kunne blitt publisert i dag, siden Lomborg har sørget for en kritisk offentlig og vitenskaplig holdning til slike apokalyptiske profetier.

På tross av sine gode intensjoner har det Danske Utvalget Vedrørende Vitenskaplig Uredelighet (DUVVU) imidlertid ikke

bidratt til å heve nivået på miljøforskningen. De ser sin oppgave i å gi en offentlig vurdering av innrapporterte klager over påstått uredelighet i forskning, slik som juks, forvridninger eller villedende vitenskaplige publikasjoner.

I rollen fungerer de i realiteten som den rene inkvisisjonen, der de samtidig er lovgiver, dommer, aktor, forsvarer, jury og straffeutøver. Det er ganske tragisk å se forskere i utvalget bruke sin forskningstid på å vurdere hverandres redelighet.

Bordet fanger også med en uheldig bumerangeffekt. Det er ikke usannsynlig

at Lomborgs epigoner i fremtiden vil komme til det samme utvalget med bøker fra forskere de mener driver med uredelig forskning, og så har vi det gående.

Å stemple boken hans som uredelig er også for sterkt. Man kan mene hans bok er god eller dårlig, være enig eller uenig, men uredelig er den tross alt ikke.

For at man skal kunne si at et arbeid er uredelig, må det i det minste være bred konsensus om dette, noe som ikke er i tilfelle med Lomborg.

At forskere er uenige er selvfølgelig ikke noe nytt. De som mener noen driver med uredelig forskning kan – og bør –

argumentere for dette, og Lomborgs kritikere har heller ikke spart på kruttet.

Noe ganske annet er det å rapportere til et offentlig utvalg som skal treffe “objektive” avgjørelser om hvem som har rett. Det fører bare til flere splittelser og tvister i vitenskapelige miljøer, som om det ikke er nok av dem allerede.

Det Danske utvalget viser med all tydelighet at det fungerer som et krigshissende organ som i beste fall motiverer til vitenskaplig konformitet. Dessuten brukes det utrolig med midler, energi og tid på å sitte i komiteer og skrive lange rapporter med klager over, eller forsvar av, hverandres uredelige eller ikke

uredelige arbeid. Mange årsverk har gått tapt på dette i Danmark, og det er bare å håpe vi slipper noe tilsvarende i Norge.

Det finnes andre og bedre måter å kvalitetssikre forskning på enn et slikt utvalg, slik som etterskolering, fadderordninger, peer-review avtaler, evalueringskomiteer, og forskningsrevisorer.

I den grad det er behov for et dømmende utvalg, så finnes det allerede et fungerende rettssystem til å behandle tilfeller av grov fusk. Forskningsjuks hører dessuten til de store sjeldenhetene. Det er heller slik at dårlig eller slurvete forskning blir stemplet av konkurrerende

forskere som uredelig i kampen om oppmerksomhet og forskningsmidler.

Det Danske utvalget har i prosessen mot Lomborg her fungert som en uheldig brekkstang i en forskningspolitisk konflikt. Det mest beklagelige med dommen mot Lomborg er imidlertid signaleffekten. Det viktigste signalet er konformitet. Den oppmunttrer ikke til akademisk whistleblowing og den skaper ikke et godt klima for meningstoleranse. Det betyr imidlertid ikke at man skal være bekymret for at miljødebatten nå er kneblet.

Er det noe å lære av miljødebattens historie, så er det at slike debatter gjentar

seg, og at miljøforskere på begge sider av heftige debatter ofte har vært avhengige av dem for å generere både forskningsmidler og muligheter.

KRONIKK

MILJØVERN

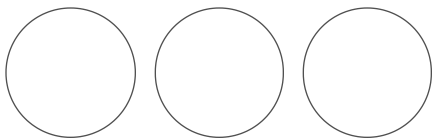
ØKOLOGI

NATURVERN

OM FORSKNING

SAMFUNN

FORSKNINGSSVINDEL

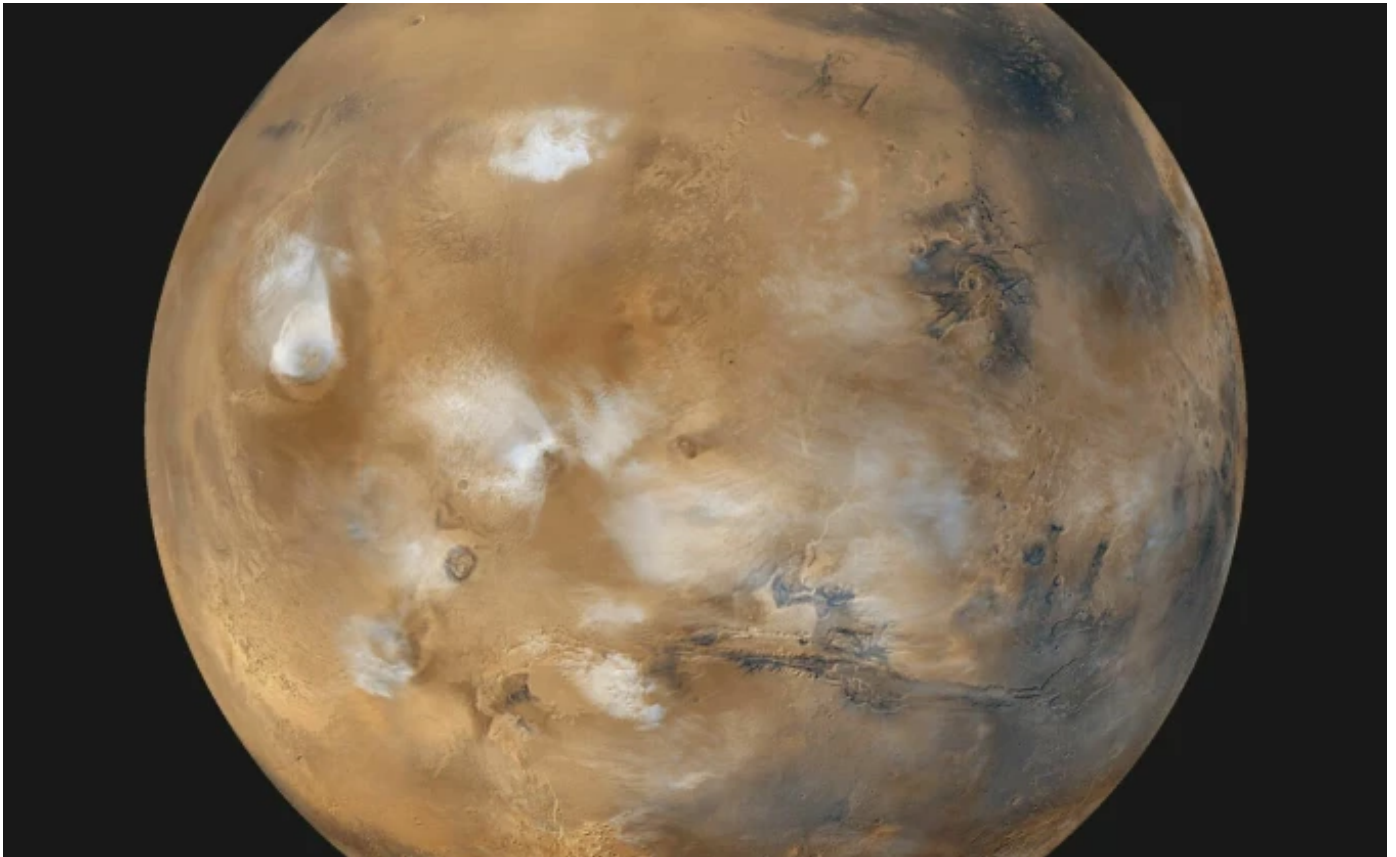
Fra forsiden

Det er titusener av psykopater i Norge. De er

Innstillinger for informasjonskapsler

vanskelige å avsløre

Forskere har funnet ut hva som skapte det største skjelvet som er registrert på Mars

INNOVASJONSFORSKNING OG
BIOVITENSKAPELIGE

UNIVERSITET

– Et VM er kjempeverdifulle.
Det hever statusen til norsk
ost

Færre avla doktorgrad i vår

Ledige stillinger

Sykepleien

Kriminalomsorgsdirektoratet
KDI

Fagredaktør i Sykepleien	Rådgiver – forsknings (vikariat)	Direktør til Kriminalo høgskole og
Søknadsfrist: 01.12.2023		

Innstillinger for informasjonskapsler

Søknadsfrist: **utdanning**
06.11.2023 **KRUS**

Søknadsfrist
08.11.2023

Vis alle stillinger

FRA UNG.FORSKNING.NO:

Lørdag kveld kan du se en måneformørkelse hvis du er FRA FORSKERSONEN:

KRONIKK

Bjørn Kaltenborn

Fremtidens globale Arktis krever nye tanker

Unge med minoritetsbakgrunn spiller opp norskhet for å få en sjanse på jobbmarkedet

Neandertalere kan ha jaktet på huleløver

KI-forskerens bok har ligget et halvt år på bestselgerlisten

Disse forskerne skal hjelpe folk til å leve med isbreer som smelter

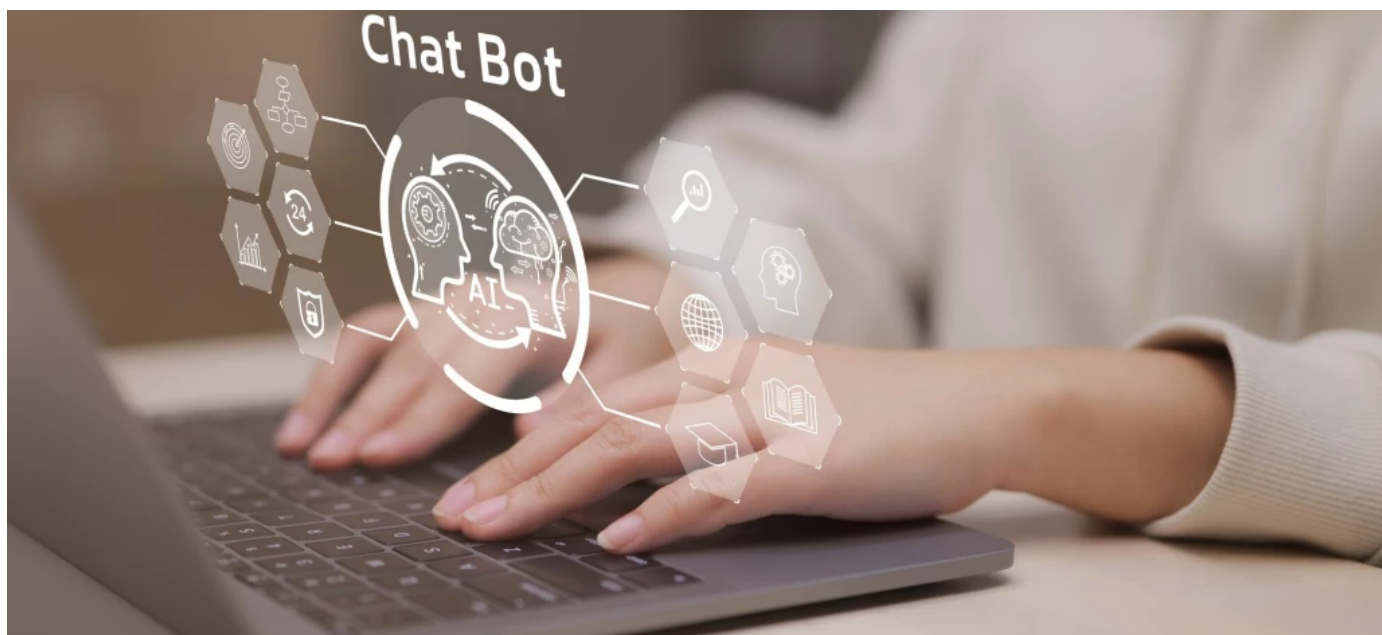
Forskere: Kraftig smelting i Vest-Antarktis selv om oppvarmingen stanses

Havbunnen på 1.500 meters dyp kan bli åpnet for mulig gruvedrift. Hvordan ser det ut der nede?

Hva er egentlig en kultklassiker?

Språkteknologi på villspor: Drømmer kvinner om å bli voldtatt?

Om forskning.no

- Forskning.no er en nettavis med norske og internasjonale forskningsnyheter.
- UNG.forskning.no er nyheter om forskning for barn og unge.

- Forskning.no gis ut under **Redaktørplakaten**.
- Ansvarlig redaktør / daglig leder: Aksel Kjær Vidnes , tlf 922 47 741 / **aksel@forskning.no**
- Redaksjonssjef: Bjørnar Kjensli, tlf 942 43 567
- **Personvernerklæring**

Kontakt oss

epost@forskning.no / tlf 22 80 98 90

Redaksjonen – ansatte

Annonser/stillingsmarked:

Preben Forberg, tlf 413 10 879

Myrens Verksted 3G

Pb 5 Torshov, 0412 Oslo

Følg oss

@forskningno

/forskning.no

/UNG.forskning.no

/ScienceNorway.no

forskning.nos eiere

Akvaplan-niva

Artsdatabanken

De regionale forskningsfondene

Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Divisjon forsknings- og kunnskapsressurser, Sikt

Fafo

Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering

Forsknings- og utviklingsavdelingen, Psykisk helse og rus, Vestre Viken HF

Forsvarets forskningsinstitutt

Framsenteret

Fridtjof Nansens Institutt

Handelshøyskolen BI

Havforskningsinstituttet

Høgskolen i Innlandet

Høgskolen i Molde

Høgskolen i Østfold

Høgskulen i Volda

Høgskulen på Vestlandet

Høyskolen Kristiania

Institutt for samfunnsforskning

KS FoU

Kreftforeningen

Kriminalomsorgens høgskole og
utdanningssenter KRUS

Meteorologisk institutt

NIBIO

NIKU Norsk institutt for
kulturminneforskning

NILU

NLA Høgskolen

NMBU – Norges miljø- og
biovitenskapelige universitet

NORSØK – Norsk senter for økologisk
landbruk

NTNU

Narviksenteret

Nasjonalbiblioteket

Nasjonalforeningen for folkehelsen

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og
traumatisk stress (NKVTS)

Nasjonalt senter for aldring og helse

Nasjonalt senter for e-helseforskning

Nasjonalt senter for
kvinnehelseforskning

Nasjonalt utviklingssenter for barn og
unge – NUBU

Nofima

Nokut

Nord universitet

Nordlandsforskning

Norges Geotekniske Institutt

Norges Handelshøyskole

Norges forskningsråd

Norges geologiske undersøkelse

Norges idrettshøgskole

Norsk Polarinstitutt

Norsk Regnesentral

Norsk Romsenter

Norsk Utenrikspolitisk Institutt

Norsk institutt for naturforskning
(NINA)

Norsk institutt for vannforskning
(NIVA)

OsloMet – storbyuniversitetet
PRIO

RBUP Øst og Sør

Ruralis – Institutt for rural- og
regionalforskning

SINTEF

Senter for grunnforskning (CAS)

Senter for studier av Holocaust og
livssynsminoriteter

Simula Research Laboratory

STAMI

Statens Vegvesen FoU

Sykehuset Innlandet HF

Tannhelsetjenestens kompetansesentre

Telemarksforskning

Transportøkonomisk institutt

UiT Norges arktiske universitet

Universitetet i Agder

Universitetet i Bergen

Universitetet i Oslo

Universitetet i Stavanger

Universitetet i Sørøst-Norge

Universitetssenteret på Svalbard (UNIS)

Vestlandsforskning

Veterinærinstituttet

VID vitenskapelige høyskole

Vitenskapskomiteen for mat og miljø

Powered by Labrador CMS